

VII OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA METODYCZNA
dla nauczycieli przedmiotów ogólnomuzycznych i rytmiki
szkół muzycznych I i II stopnia pod patronatem CEA
KONIN 23 -24 września 2016

METODA SKOJARZEŃ I WIZUALIZACJI
Beata Maria Michniewicz

LEKCJA pokazowa z kształcenia słuchu – kl. III/6

Interwał – odległość muzyczna. Określanie odległości między dźwiękami z wykorzystaniem zestawu pomocy magnetycznych „Bomba i moc”

Opis ćwiczenia/zasady:

Bohaterem ćwiczeń o nazwie „Bomba i moc” jest smok Seweryn, który skacze po kamieniach – nutach pokonując odległości sekund, tercji i kwart, w górę lub w dół.

Przeskakując określone odległości mijają całe tony i półtony, których odpowiednikiem w grze są niebieskie kulki imitujące moc i żółte – bomby.

Gdy smok połknie kulkę mocy - niebieską robi się wielki, a odległość którą pokonał może być sekundą wielką, tercją wielką lub kwartą zwiększoną.

Gdy pomiędzy dźwiękami pojawi się półton naturalny oznacza, że smok trafił na bombę, stracił moc, a odległość którą pokonał może być sekundą małą, tercją małą lub kwartą czystą.

Uczniowie wykonują ćwiczenie wg zasady „krok po kroku” - z zachowaniem kolejności działań:

- zamalowują nuty – kamienie na kolor czarny
- sprawdzają z klawiaturką czy między dźwiękami pojawia się półton naturalny, czyli **bomba**, a może całe tony- **moc** i zamalowuje określone miejsca nad pięciolinia na kolory żółty dla półtonu, niebieski dla całego tonu
- sprawdzają ile stopni pokonał smok skacząc z dźwięku- kamienia w górę lub w dół i wpisuje w określone miejsce pod pięciolinia oznaczenie interwału (2> 2, 3>, 3, 4, 4<)
- Koloruje wg własnego pomysłu pozostałe elementy ćwiczenia, przedstawia własną wersję przygody smoka Seweryna.

Ćwiczenie działa na wyobraźnię dziecka, ułatwia skojarzenie proporcji i różnic między interwałem wielkim i małym, czystym i zwiększonym.

Wizualizacja ćwiczenia, możliwość dotykania i przymocowywania na tablicy poszczególnych elementów, kolorystyka sprawiają, że uczniowie sami dopominają się o ćwiczenia. Element określania odległości staje się bardzo prosty i oczywisty, a całą uwagę przyciąga zabawa, wymyślanie przygód, kryjówek smoka i różnorodnych przeszkód, które w swojej wędrówce musi pokonać.

W jaki sposób podchodzimy do zagadnienia INTERWAŁY– określanie, budowanie.

I SPOSÓB – droga długa, ale skuteczna dodawanie

Metodą powszechnie stosowaną w określaniu rozmiaru interwałów jest odliczanie półtonów „zygakiem po klawiaturze”. Ten sposób ma swoją kontynuację w budowaniu i określaniu akordów.

Ćwiczenia realizowane w ten sposób są krytykowane przez większość pedagogów, zwłaszcza prowadzących przedmioty zasad muzyki, kształcenia słuchu, harmonii, form w PSM II st. Krytyka jest słuszna, bo jak można dokonywać biegłej analizy utworów, struktur harmoniczných nie znając innego sposobu jak tylko liczenie półtonów od dźwięku do dźwięku, określając z jakim akordem szeregiem akordów ma się do czynienia.

II SPOSÓB – droga krótsza, ale trudniejsza mnożenie

Uczniowie poznają budowę gamy C- dur, potrafią określić całe tony i półtony naturalne.

PRZYKŁADY:

między I a II stopniem gamy	cały ton	sekunda wielka	2
między I a III stopniem gamy	całe tony	tercja wielka	3
między I a IV stopniem gamy	pojawia się półton	kwarta czysta	4
między III a IV stopniem gamy	pojawia się półton	sekunda mała	2 >
między III a V stopniem gamy	pojawia się półton	tercja mała	3 >
między IV a VII stopniem gamy	całe tony	kwarta zwiększona	4 <

Zeszyt ćwiczeń cz. 1 - POZIOM I - określanie

PLANSZA 1 A

1. Zeszyt ćwiczeń cz. 2 - POZIOM II - korekta

PLANSZA 4 C

Zeszyt ćwiczeń cz. 3 - POZIOM III – określanie, korekta w melodii

PLANSZA 7 A

3 ↓ 2 > ↓ 4 < ↑ 2 ↑

LEKCJA pokazowa z kształcenia słuchu – kl. IV/6

Katalog oznaczeń rytmicznych – dyktando rytmiczne

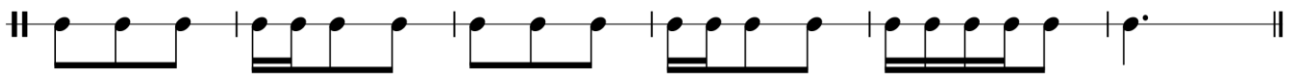
Ćwiczenie 1

- uczniowie poznają oznaczenia odpowiadające poszczególnym grupom rytmicznym w takcie na 6/8 (grupa podstawowa - przekształcanie)
- układają takty melodii we właściwej kolejności (numerują takty od 1 do 12)

nauczyciel:

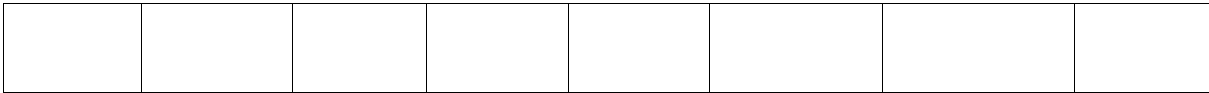
M. Rymski-Korsakow, Pieśń z opery „Majowa noc”

uczeń

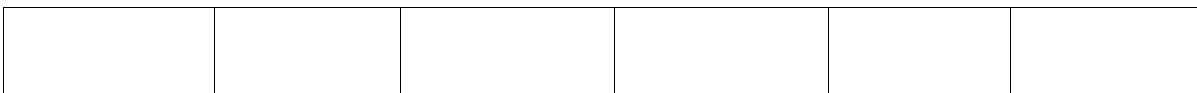
Ćwiczenie 2

„PRZESTRZENIE WYOBRAŹNI MUZYCZNEJ”- zbiór 1 – dyktanda tonalne – 4/7

Ćwiczenie 3

„D.E.”- kl. III - „Nie mysluj, kochana”, melodia ludowa (fragment) opr. M. Ćwiklińska 162/87 (87)

Ćwiczenie 4

Ostinato rytmiczne – M. Ćwiklińska, M. Rogozińska - „Dyktanda elementarne” kl. III

Test wyboru

62/40 (31)			74/46 (36)			60/39 (30) – klaskane przez wybranego ucznia		

WYKŁAD:

„Rola wyobraźni w nauczaniu kształcenia słuchu i nowatorskie metody w szkole muzycznej I stopnia – prezentacja autorskich pomocy dydaktycznych”

Położenie nut na pięciolinii to muzyczny alfabet, którego dobre opanowanie jest

gwarancją powodzenie realizacji wszystkich ćwiczeń na zajęciach kształcenia słuchu. Podobnie jak znajomość liter jest potrzebna do opanowania techniki pisania i czytania tak też znajomość nazw nut, kojarzenie ich położenia na pięciolinii jest gwarancją, a może raczej podstawą do nauki w szkole muzycznej.

Gdybyśmy zadali sobie pytanie, co jest łatwiejsze – uczenie się liter, czy nut, nazw nut? Oczywiście odpowiedź jest jedna – liter. Dziecko poruszając się w swojej przestrzeni życiowej napotyka na wyraz – reklamy, nazwy sklepów, itp. Są rodzice, którzy ambitnie uczą swoje pociechy od najmłodszych lat literek. Dziecko zaczyna rozróżniać kształty liter, a nawet pisać drukowane litery w wieku 2- 2,5 lat.

A jak jest z tekstem nutowym? Odpowiedź znamy.

Podajemy grupie dzieci hasła : krokodyl, chleb, stół, samochód, litera A, ćwierćnuta.

Prosimy o skojarzenie i wyjaśnienie.

Z którym z wyrazów dzieci nie będą miały żadnego skojarzenia?

„W KRAINIE PIECIU LINII” - zestaw do nauki położenia nut na pięciolinii

- zeszyt ćwiczeń
- mata interaktywna
- tablety manipulacyjne /połówki, ćwiartki/

TABLICA MAGNETYCZNA „SĄSIEDZI” - INTERWAŁY

W wysokim, 8 – piętrowym domu mieszkają sąsiedzi. Na każdym piętrze mieszka inny sąsiad....

Każdemu z nich przydzielone jest hasło dźwiękowe, które charakteryzuje sąsiada, np. jego wygląd, cechy charakteru, wykonywane czynności, zawód.

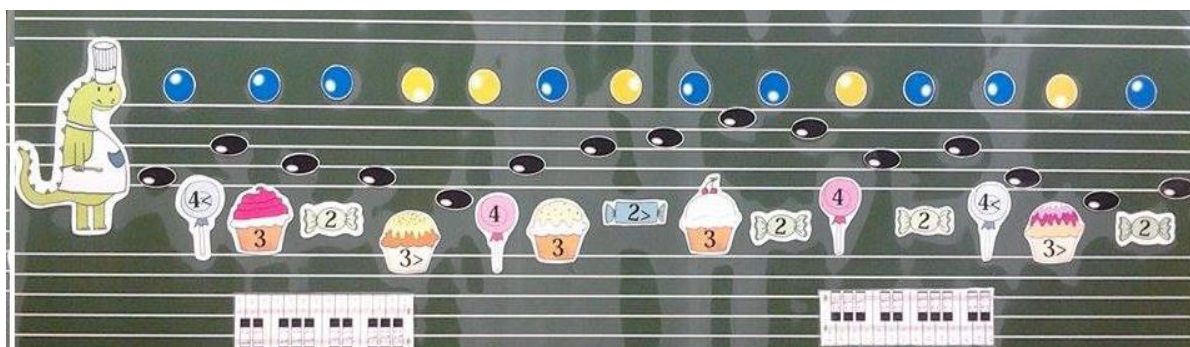
Krótki opis muzyczny ma ścisły związek ze współbrzmieniem. Obydwa te elementy mają współgrać i działać na różne zmysły, rozbudzać wyobraźnię dziecka, a tym samym ułatwiać zapamiętywanie.

Charakterystyka „Sąsiadów” :

PRYMA CZYSTA	1	do-do	Pani Pryma nie lubi wychodzić z domu powtórzony dźwięk brzmi jak pukanie do drzwi
-----------------	---	-------	---

SEKUNDA MAŁA	2 >	si-do	Pan Dzentelmen chodzi w długim płaszczu i kapeluszu. Jest uprzejmy, wszystkim się kłania. Brzmi jakby jeden dźwięk kłaniał się w stronę drugiego
SEKUNDA WIELKA	2	do-re-do-re-do	Pani Sekunda chodzi w butach na wysokich obcasach. Gdy biegnie po schodach słyszymy tup-tup-tup-tup
KWARTA CZYSTA	4	tra-ta-ta, do-re-mi-fa	Pan Kwarta gra na trąbce. Wszystkim sąsiadom robi pobudkę
KWARTA ZWIĘKSZONA	4 <	fa-si, fa-si, do-mi, do-mi, fa-si, fa-si, do-mi	Pani Baletnica wykonuje taniec na palcach, ręce unosi przed siebie i na przemian wykonuje ruch do góry i do dołu. Układ rąk przypomina znak stojący przy cyfrze 4 w zapisie 4 <.
KWINTA CZYSTA	5	do-sol-do, znowu do-sol-do	Pan Kwinta to śpioch, maruda. Gdy Kwarta wygrywa pobudkę śpioch naciąga pierzynę na głowę „znów nie dadzą mi się wyspać”. Mówimy też , że można mieć nos spuszczonego na kwintę, być niezadowolonym
SEPTYMA WIELKA	7 <	do – si, siup	Hasło dźwiękowe septymy wielkiej brzmi jak Ślizgawka do oktawy
OKTAWA CZYSTA	8	do-do win-da	Pani Oktawa mieszka na 8 piętrze – wysoko. Najlepiej jechać windą

„BOMBA I MOC”- zestaw magnesów do tablicy magnetycznej – określanie odległości między dźwiękami – Poziom I – zeszyt ćwiczeń

„DOMINO GAMOWE I” - opis

Jest to zestaw 36 kart, z których każda podzielona jest na cztery pola. Umieszczono w nich nazwy literowe i solmizacyjne dźwięków. Wśród nazw literowych znajdujemy różnicowanie oktaw. Od oktawy wielkiej i małej w kluczu basowym poprzez razkreślną, dwukreślną, trzykreślną w kluczu wiolinowym. Pojawiają się też przekształcone nazwy literowe ze znakami chromatycznymi, czyli dodaną końcówką -is dla dźwięku podwyższonego i końcówką -es dla dźwięku obniżonego. Zadaniem ucznia jest łączeniem w pary nazw solmizacyjnych i literowych. Karty pozwalają na utrwalenie zasady, że nazwy literowe mogą ulegać zmianie, natomiast nazwa solmizacyjna zostaje bez zmian. np.: dźwięk może nazywać się f, fis lub fes, zaś nazwa solmizacyjna do wszystkich

tych dźwięków brzmi jednakowo – fa. W zabawie uczeń musi wykorzystać wszystkie karty i zdobyć jak najwięcej punktów. Karty układamy pionowo, nie możemy ich odwracać. Ćwiczenie rozwija refleks, tempo spostrzegania, kojarzenia oraz pamięć. Karty można układać indywidualnie bądź w zespole co stanowi dodatkowo element integrujący klasę

DOMINO GAMOWE II – opis

Jest to zestaw 36 kart, z których każda podzielona jest na cztery pola. Umieszczono w nich nazwy gam durowych (wielką literą) i nazwy gam molowych (małą literą) do 7 znaków przy kluczu.

Zadaniem ucznia jest dopasowanie pól, w które wpisane są nazwy gam (jedna dur, druga moll) mających takie same znaki przy kluczu. Ćwiczenie pomaga utrwalić zasadę równoległości gam i ułatwia zapamiętywanie właściwych par np. C-a, H-gis, B-g..itd

TABLICZKI MAGNETYCZNE (małe) – wstępna analiza dyktanda melodycznego

							
1	4	8	1	5	8	4	1

Zadaniem ucznia jest określić:

- skok – interwał rozpoczynający melodię
- dynamikę, zamiennie może być tryb
- wartość, grupę rytmiczną – początek melodii

Przykłady wykorzystane w ćwiczeniu w ramach prezentacji pochodzą z podręcznika:

M. Ćwiklińska, M. Rogozińska - „Dyktanda elementarne” kl. III

lp	nr ćwiczenia	odsłuch
1	34/27	18
2	71/45	35
3	132/73	68
4	149/81	81
5	168/90	93
6	146/80	80
7	123/69	61
8	161/87	86